

Dr. Rátz Gyula

**Magyar Digitális Jogi Tudásközpont és
Érdekvédelmi Egyesület**

***A fogyasztóvédelmi egyesületek szerepe az egyéni és
közösségi jogérvényesítésben az elektronikus
kereskedelem területén***

Alapvetés: A fogyasztóvédelem szükségessége és szerepe a digitális térben

Az elektronikus kereskedelem fogalma: „*olyan információs társadalommal összefüggő szolgáltatás, amelynek célja valamely birtokba vehető forgalomképes ingó dolog – ideértve a pénzt és az értékpapírt, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőket –, szolgáltatás, ingatlan, vagyoni értékű jog (a továbbiakban együtt: áru) üzletszerű értékesítése, beszerzése, cseréje vagy más módon történő igénybevétele;*” [Ekertv. 2. § 4. pont]

Információs társadalommal összefüggő szolgáltatás fogalma: „*elektronikus úton, távollevők részére, rendszerint ellenszolgáltatás fejében nyújtott szolgáltatás, amelyhez a szolgáltatás igénybe vevője egyedileg fér hozzá;*” [Ekertv. 2. § 11. pont]

Az elektronikus kereskedelem térnyerésének hátrányai: a „távollevő” fogyasztónak a szolgáltatásra irányadó szerződés tartalmának meghatározására nincs lehetősége, jogsérelem esetén pedig az igényérvényesítés jelentős nehézségekbe ütközhet

A jog válasza: **digitális fogyasztóvédelem**

A szabályozandó élethelyzet:

1. Az online piactereken jellemzőek az egyoldalúan a fogyasztókra hátrányos szerződések.
2. Online „átverések” esetén hiányoznak a fogyasztók rendelkezésére álló hatékony jogorvoslati lehetőségek.

A jogalkotó válasza:

1. A fogyasztói szerződések (ÁSZF-ek) tartalmával kapcsolatos előírások, az elektronikus kereskedelemre és a digitális szolgáltatásokra irányadó minimumszabályok megalkotása.
2. Eljárásjogi könnyítések fogyasztók számára és **a közérdekű igényérvényesítés**i lehetőségek bővítése.

A közérdekű igényérvényesítés jogelméleti dilemmái

A fogyasztói jogvita fogalma: „a fogyasztó és a vállalkozás közötti adásvételi vagy szolgáltatási szerződés megkötésével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy, valamint a fogyasztó és a vállalkozás között külön megkötésre kerülő adásvételi vagy szolgáltatási szerződés hiányában a termék minőségével, biztonságosságával, a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével összefüggő vitás ügy;” [Fgy. tv. 2. § 14. pont]

A közérdekű igényérvényesítés a fogyasztói jogvitába történő beavatkozás közérdekre való hivatkozással. Relativizálódik a közjog és a magánjog közötti határvonal és a felek eljárásjogi értelemben vett magánautonómiája is.

A kérdés: Mi az a közérdek és ki léphet, lépjen fel a közérdek védelmében?

A közérdekű igényérvényesítés lehetséges formái

1. Hatáskör: ki bírálja el a fogyasztói jogvitákat?

- EU vagy magyar hatáskör? (vö.: DSA – VLOP + VLSE)
- Bírósági vagy hatósági hatáskör? (MNB, GVH, kormányhivatal)
- Alternatív vitarendezés eszközei?

2. Igényérvényesítés: kinek a feladata?

- Állami feladat? (ügyész, ombudsman)
- Fogyasztók egy csoportja (fogyasztóvédelmi szervezetek)
- Fogyasztó lehetőségei

3. Milyen igény érvényesíthető?

- „közérdek”: a jogsértő szankcionálása, általános és speciális prevenció biztosítása
- „magánérdek”: az adott fogyasztói jogvita elbírálása, a jogsérelem reparálása

Az Európai Unió válasza: a **RAD Irányelv**

Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2020/1828 irányelve a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről célja a fogyasztóvédelmi szervezetek aktív szerepvállalásának elősegítése:

„(1) A globalizáció és a digitalizáció hatására megnőtt annak a kockázata, hogy ugyanaz a jogellenes gyakorlat nagyszámú fogyasztónak okoz jogsérelmet. Az uniós jog megsértése hátrányokat okozhat a fogyasztóknak. (...)

(5) (...) Az egyre növekvő mértékben globalizált és digitalizált piactéren a jogellenes gyakorlatoktól való elretentő hatás növelése és a fogyasztóknak okozott hátrányok csökkentése érdekében meg kell erősíteni a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmét szolgáló eljárási mechanizmusokat, hogy azok kiterjedjenek a jogsértés megszüntetésére irányuló intézkedésekre és a jogorvoslati intézkedésekre is. (...)

(13) (...) A fogyasztói piac a digitális szolgáltatások területén szintén fejlődött, és egyre növekvő szükség van a fogyasztóvédelmi jog – többek között az adatvédelem (!) tekintetében történő – hatékonyabb érvényesítésére.

(21) **Különösen a fogyasztói szervezeteknek aktív szerepet kell játszaniuk a vonatkozó uniós jogi rendelkezéseknek való megfelelés biztosításában. (...)**”

A RAD Irányelv magyarországi implementációja

A közérdekű igényérvényesítés hatékonysága szempontjából alapvető kérdés, hogy **részvételi vagy kívülmaradási mechanizmust** követel meg a jogalkotó. Az Fgy. tv. a kívülmaradási mechanizmus logikája mentén szabályozza a képviseleti kereseteket, amely jelentősen könnyíti a közérdekű perek megindításának lehetőségét.

Egyes részletszabályok értelmezése nehézséget fog okozni, pl. lehívásra nem kerülő források jogi sorsa? (vö.: RAD Irányelv 9. cikk (7) bekezdés)

Perköltség viselése? Elvileg teljes költségmentesség a Pp. 88. §-a alapján (részletszabályok: 34/2017. (XII. 27.) IM rendelet).

Helyzetjelentés és a RAD Irányelv jövője

1. Magyarország:

Eddig az Fgy. tv. 2023. június 25-ei módosítása óta két feljogosított fogyasztóvédelmi szervezet került kijelölésre és két magyarországi képviseleti kereset indult, mindkettő elektronikus kereskedelmi tárgyú: az Alza.hu Kft. és az I.T. Magyar Cinema Moziüzemeltető és Filmforgalmazó Kft. ellen, mindkettőt az ügyész indította. (Forrás: https://fogyasztovedelem.kormany.hu/#/tajekoztatas_folyamatban_levo_kepvi_seleti_keresetekrol)

2. Európai Unió:

- Fokozott mértékű fogyasztóvédelmi jogalkotás, szabályozási mánia a digitális szolgáltatások területén. (DMA, DSA, EU AI Act, stb.)
- Európai ombudsman? (vö.: RAD Irányelv 23. cikk (3) bekezdés)